

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. V. Votum Religionis, ejusque ingressus, tribuunt alteri parti jus resiliendi à sponsalibus, minimè illa dissolvunt ex parte utriusque.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](#)

Disput. II. De Contractu & Sacramento Matrimonii.

134
juramento talis debet conditio subintelligi, si videlicet illa contra regulam desponsationis non veniret. Sed cur hoc, nisi quia eadem conditio subintelligitur in ipso contractu sponsalium? Ergo omnes conditions, quæ subintelliguntur in contractu sponsalium, etiam subintelliguntur in juramento, quo contractus sponsalium firmatur; ac proinde eo ipso quod contractus sponsalium corruit, defectu aliquius conditionis subintellectæ, etiam corruit jurisdictionem, absque ulla relaxatione aut dispensatione Superioris.

127.
*Occurruntur
objectiones.*
C. 8. de Ju-
rejur.
55
Quod ergo dicitur cap. Si verd, eod, tit.
Non est tutum, quemlibet contra juramentum suum venire, intelligentum venit de juramento, cui non deficit conditio aliqua expressa, vel tacite subintellecta. Casus quippe illius juris erat: *Aliquis per metum gravissimum compulsa fuit renunciare beneficium suum, juramento interposito.* Et codem alterius non repetendo, & sic ille compulsor retinuit sibi beneficium illud: *quarriatur, quis illorum debet beneficium illud habere, an neuter?* Ita Glossibi. Quis autem non videt, in illo juramento nullam fuisse subintellectam conditionem, cuius defectu non obligaret absque dispensatione seu beneficio abolitionis? Ergo ab hoc juramento non valet argumentum ad juramentum in nostro cau.

His ita constitutis de causis in generali, que tribuunt jus dissolvi sponsalia, superfici in speciali examinare, que & quales illæ causæ sint. Ac primò quidem occurrit votum Religionis, ejusque ingressus, de quibus erit

CONCLUSIO V.

Votum Religionis, ejusque ingressus, tribuunt alteri parti jus resiliendi à sponsalibus, minimè illa dissolvunt ex parte utriusq;

128.
*Votum Reli-
gionis libe-
rat alteram
partem ab
obligatione
sponsalium.*
*Occurruntur
objectiones.*
Q uod attinet ad votum Religionis, cum obliget ad ponendum impedimentum, dirimens contractum Matrimonii (intelligo quippe per votum Religionis, votum professionis in Religione approbata) liquet profecto, voventem sufficienter renunciare juri suo, quod habebat ad contrahendum Matrimonium; quid ni ergo alia pars possit illam renunciationem acceptare, ac ita dissolvere sponsalia, aliaque contrahere? Siquidem sponsalia mutuo consensu dissolvuntur, ut patet ex Conclus. I.

Nec obstat; quod possit liberari à voto per solum ingressum, vel etiam per solam petitionem admissionis, si absque sua culpa non admittatur; non obstat, inquam; nam quantum est in se, reddidit se inhabilem ad con-

tractum Matrimonii, quod sufficit, ut censeatur renuntiasse juri suo. Atque hæc est communis sententia, quæ non indiget ulteriori probatione.

Solùm nota; si ante liberationem à voto, alia pars non acceptaverit renunciationem voventis, post liberationem haud posse resilire titulo renunciationis; quia jam cessat renuntiatio, cum rursus factus sit habilis ad licitè contrahendum Matrimonium; jam autem, ut sponsalia mutuo consensu dissolvantur, oportet, quod ab utraque parte accedat acceptatio mutui consensus; arg. cap. I. de C. i. de Reg. Juris: *Omnis res per quacumque causas Reg. hæc
nascitur, per easdem dissolvitur.*

Et vero eadem est ratio ingressus Religionis. Vix enim potest esse dubium, quin per eum solvantur sponsalia ex parte remanentes in seculo, ita ut si velit, possit statim alia sponsalia inire, & aliud contrahere Matrimonium. Primò; quia ingrediens satis significat animum renunciandi sponsalibus; nulus quippe ingreditur Religionem, qui habeat animum profundi, saltem si illi Religioni conveniat. Deinde; etsi sine tal' animo ingredieretur, jam facta videtur notabilis mutatione personæ; magno siquidem dedecori, tribui solet mulieri, si nubat ei, qui monachus fuit; & è converso viro, si nubat ei, quæ monialis fuit.

Addunt Aliqui argumentum à simili: sicut se habent sponsalia ad Matrimonium, ita ingressus Religionis habet se ad professionem in Religione; sed per professionem solvit Matrimonium ratum; ergo per ingressum sponsalia. Sed hæc similitudo non est perfecta, ut patet ex dictis præ 2. parte Conclu. Interim valeat quantum valere potest; & advertat ille, qui remansit in seculo, magis hec vera esse, quando ingressus factus fuit fraudulenter, animo egrediendi, & contrahendi alia sponsalia; quia tunc liquidissime constat, ipsum renuntiasse juri suo.

Advertat 2. ut ante egressum acceptet renunciationem factam; alioquin, ut statim dictum fuit in priori casu, post egressum non posset resilire titulo renunciationis, nisi egrediens permaneret in eadem voluntate, & alio signo externo eam significaret. Posset tamen alio titulo resilire, qui non habet locum in priori casu, scilicet titulo notabilis mutationis, ut patet ex dictis.

Hinc si uterque ex mutuo consensu, tentaturi perseverantiam, intret Religionem, non censemur sponsalia dissoluta, nec ex una, nec ex altera parte; quia in mutationem illam notabilem conferunt; immo tunc respectu eorum non est notabilis mutatione, ut patet; quia in utroque est æqualis. Deinde; non censemur renuntiasse juri suo, nisi sub conditione perseverantiae, in quam conditionem

interque consenserit; ergo ex nullo capite censem
ri possunt sponsalia tali casu dissoluta, vel
etiam alteruter habere jus resiliendi. Secùs si
foret, si uterque non consenseret; sicut si
uterque inficeretur lepra, esset mutatio nota-
bilis, quæ utrumque absolveret ab obliga-
tione.

Igitur prima pars Conclus. satis certa.
Nunquid etiam secunda? Ejus oppositum
doct Sanchez disp. 42. n. 5. existimans om-
nino ex parte utriusque dissolvi sponsalia,
quando sponsus bonâ fide ingrediatur Religio-
nem, ut communiter fit; fecit si dolosè, &
animo statim excludi; fraus enim nemini
patrocinari debet cap. Ex tenore, 16. de Ref-
eriptis, ibi: *Nos igitur attendentes fraudem
Prebysteri memorati, duas commissiones super
edem negotio impetrant, quarum altera non
faciebat mentionem de reliqua (quia fraus &
dolus alicui patrocinari non debet) decernimus, ut
ipse commode careat utriusque. Quare, sicut
manens in seculo potest liberè aliud inire
Matrimonium, ita similiter novitus ille, si
habitum deserat. Ita Sanchez cum Aliis, quos
citam. 2. & sequitur Dicastillo, & Alii ab
ipso citati disp. 1. n. 436.*

Probat Sanchez suprà n. 5. quia quāmvis
expressum non inveniatur, ut novitiatu omnino
dissolvat sponsalia, sicut de Professione
respectu Matrimonii rati; ut ex quadam pro-
portione & similitudine duci potest argu-
mentum, ut sicut per Professionem, per quam
consummatè aliquis Religiosus efficitur,
dissolvitur omnino Matrimonium ratum
sponsalia consummans; ita per novitiatum,
qui initium quoddam est Professionis, & per
quam novitus initiativè (ut ita dicam) fit
Religiosus, dirimantur omnino sponsalia,
que Matrimonii initium sunt.

Confirmatur; quia hæc dissolutio non so-
lum provenit ratione notabilis mutationis,
nec ratione renuntiationis sponsalium, sed fa-
vore statutus; sicut favore statutus Professionis
dirimit omnino Matrimonium ratum, non
autem ratione repugnantia, aut notabilis
mutationis; alias dicendum est, Matrimo-
nium consummatum similiter dissolvit per
Professionem, quod hæreticum est.

Confirmatur amplius; quia licet ingre-
diens Religionem protestarentur, se nolle
sponsalibus renuntiare usque ad Professio-
nem; & licet uterque simul ingredieretur, in
quo casu cessaret notabilis mutatio, cum in
utroque æqualis sit, adhuc dissolventur
sponsalia; ergo favore statutus provenit dis-
solutio.

Tandem; quia votum Religionis dirimi-
tur per ingressum bonâ fide animo permanen-
ti, ita ut si vovens egrediatur, experiens eum
statutum sibi non convenire, liber maneat; er-
go talis ingressus sat est, ad dirimendum om-

nino sponsalia; major enim est obligatio voti
Religionis, quam sponsalium, cum ea diri-
mat secundum Omnes. Haec tenus Sanchez
pro sua opinione, quæ probabilis est.

Contraria tamen iudico probabilem, quam
docent Petrus de Ledesma, & Alii apud
Sanchez suprà n. 4. quibus additum Pontium
lib. 12. c. 10. Aversa q. 8. de Spons. sect. 12.
§. Dicendum tamen. Herinck part. 4. tract.
5. disp. 1. de Spons. n. 37. Coninck disp. 23.
n. 22. Rebellus lib. 4. de Spons. q. 8. sect. 6.
Hurtado disp. 2. diff. 6. Martinus Perez disp.
9. sect. 3. n. 5. & 6. qui existimant omnino
non dissolvi sponsalia ex parte utriusque, ta-
meti sponsus bonâ fide ingrediatur Religio-
nem; sed hunc manere adhuc obligatum, ut
si forte egrediatur & sponsa eum acceperit, ce-
neatur adhuc cum illa contrahere.

Probatur hæc doctrina; quia ad negandum
talem effectum ingressui Religionis sufficit,
quod non appareat aliqua urgens causa, cum
concedendi; nemo enim debet privari jure
semel acquisto per contractum onerofum,
nisi per aliud expressum jus naturale aut pos-
itivum; ipse enim possidet, adēque in dubio
melior est ipsius conditio; cum ergo saltet
dubium sit, an per ingressum Religionis alia
pars spoliatur jure suo, quod ante ingressum
possidebat, p̄io parte remanente videtur judi-
candum; nisi forte excessus probabilitatis op-
posite sententiae tantus esset (quod non puto)
ut vinceret possessionem.

Et quidem nullum esse expressum jus po-
sitivum, quod novitiatui tribuat vim omni-
modi dissolucionis sponsalium, fatetur San-
chez suprà in probatione sue sententia. Sed
neque jus naturale satis clare dictat efficaciam
illius argumenti, ducti ex quadam propor-
tione & similitudine, de qua ibi Sanchez. Si
quidem Professio dissolvit Matrimonium ra-
tum non ex natura rei, sed ex positivo Dei
privilegio, aut certè ex constitutione Ecclesie,
ut suo loco videbimus; non constat autem,
Deum concessisse ingressui Religionis
privilegium dissolvi sponsalia utriusque;
de mente quoque Ecclesie nihil certi habe-
tur.

Sed neque ratio seu æquitas naturalis di-
ctat, debuisse concedi ejusmodi privilegium;
quippe licet non concedatur, adhuc ingressus
liber est & licitus, adēque minimè impedi-
tur transitus ad statum perfectiore; ut im-
pediretur, si Professio non haberet illud pri-
vilegium Matrimonio jam contracto. Itaque
privilegium illud concessum est perfectioni
statutus. Non autem postulat hic status, ut
idem concedatur anno probationis compara-
tione sponsalium. Quia si ingrediens perfe-
veret in Religione, ipsa Professione cessant
sponsalia, sicut cessaret Matrimonium; si ve-
rò non perseveret, nulla ratio exigit, ut qui

retro-

Disput. II. De Contractu & Sacramento Matrimonii.

136 retrocedit gaudeat favore Religionis; sed æquum est, ut cum antiquis obligationibus ad sacerdolum redeat. Ex quo patet responsio ad probationem Sanchii suprà.

136. *Resp. ad 1. confirmationem respondet Pontius suprà n. 6. nullam esse ejus vim, neque sati percipi, in quo confitatur. Dico ergo (inquit ille) dissolvi tantum sponsalia ex parte manentis in sacerdoto, ratione notabilis mutationis, non ratione renuntiationis seculi. Ex hoc autem non sequitur, ratum Matrimonium dissolvi ratione mutationis, sed divino privilegio in favorem status, quod non est concessionem ingressui, comparatione sponsalium. Ex eo autem, quod ratione mutationis tantum dissolvantur sponsalia, non video quomodo inferatur, alias etiam Matrimonium consummatum dissolvi per Professionem. Nam Matrimonium insolubile vinculum est, contractus vero sponsalium non sic, & solo privilegio divino concedi potest dissolutio Matrimonii, quod concessum fuit comparatione rati, non vero comparatione consummati. Hæc ille. Breviter: gratis afferit Sanchez, ingressum dissolvere sponsalia favore status. Hoc ergo probandum foret, non supponendum.*

137. *Resp. ad 2. confirmationem dico; parum referre, quod ingrediens protestetur, vel non protestetur; quia ipsius protestatio non tollit notabilem mutationem, propter quam remanens in sacerdoto potest dissolvere sponsalia; & si semper manet ei salvum suum jus, nisi in protestationem illam consenserit; & tunc, ut patet ex dictis, nec ingrediens, nec remanens foret liber ab obligatione sponsalium, si egrediatur, qui fuerat ingressus. Gratis ergo dicit Sanchez (utpote sine aliqua probatione) semper manere dissoluta sponsalia sive protestatura, sive non. Sin autem uterque ingrediatur abfque mutuo consensu, patet utrumque dissolvi sponsalia propter notabilem mutationem, in quam non consenserunt; sicut quando uterque inficitur lepra; si vero id fiat ex mutuo consensu, dico; sponsalia ex neutra parte esse dissoluta, sed, ut supra adhuc dixi, utrumque manere obligatum, casu quo non sequatur Professio.*

138. *Resp. ad 3. Ad ultimum argumentum Sanchii, Respondet Pontius suprà n. 8. id nullum esse, & simile de voto non esse ad rem. Quod enim, inquit, votum cesset per ingressum bonâ fide, & animo experiendi, non est ex eo, quod major vel minor sit obligatio sponsalium, quam voti; sed quia eo tantum ingressu in Religionem, & experientiam illius, impletur votum: non enim pendet ex sola ipsius voluntate profiteri, neque intendit se obligare ad illud, quod moraliter & convenienter non potest adimplere. Itaque ingressu ipso cessare dicuntur obligatio voti, sicut votum dandi hodie*

eleemosynam, cessat ipsa donatione eleemosynæ, quia per illam impletur. At ingressus in Religionem non est impletio sponsalium, neque mutatio in melius, donec profiteatur, qui ingressus fuit, quæ Professione extinguitur etiam quoad proficientem obligatio sponsalium. Itaque propter argumenta Sanchii non est recedendum ab hac doctrina probabilissima, ut vocatur apud Sanchez suprà num. 4.

Quod autem Aliqui dicunt; in omni contractu sponsalitio subintelligi hanc conditio-
nem: *Nisi melior status eligatur, eti verum est, nihil probat; quia per ingressum non eligitur melior status, sed dumtaxat per Professionem; nam status est firmus & stabilis quidam modus vivendi, qualis non est novitatus, ut clarum est. Deinde; gratis affer-
tur hujusmodi conditio; neque enim ex na-
tura contractus necessariè debet subintelligi,
nam posset se aliquis obligare ad contrahen-
dum Matrimonium, casu quo egreditur, &
nihilominus foret verus contractus sponsa-
lium; neque ex jure aliquo positivo, quia il-
lud non afferunt ab Auctoribus, præter cap.
*Ex publico, de Conversi. Conjugatoribus, quod non loquitur expressè de sponsalibus, sed tan-
tum de Matrimonio rato, quod solvit per
Professionem. Indè autem non licet argumen-
tari ad novitatum, & sponsalia, ut patet ex
antedictis. Quibus adde; non eodem modo
se habere novitatum respectu Professionis, si-
c ut sponsalia respectu Matrimonii; nam in
sponsalibus respectu Matrimonii reperitur
obligatio; in novitatu vero non reperitur
obligatio respectu Professionis emitendæ.**

Sed nunquid ex intentione contrahentium semper subintelligitur ista conditio? Respondeo; contrahentes censentur habere intentionem conformem juri positivo & naturali, nisi aliquid expresse declarant. Si ergo aliqui ex pressè apponenter illam conditionem, cum neque ex jure positivo, neque ex natura rei repugner illi contractu, indubie sic, & non aliter obligaret; quia actus agentium non operantur ultra eorum intentionem in his, in quibus ab hac intentione dependent.

Hinc Dicastillo suprà n. 440. alia ratione probat suam sententiam; quia, inquit, eo ipso quod illi duo contrahentes contrahunt sponsalia, censetur unusquisque se obligare sub conditione, quod alter se obliget. Cum ergo altero ingrediente Religionem, qui maneat in sacerdoto liber maneat ab solutè, & independenter à Professione alterius, & sine ulla culpa illius; videtur indè resultare, quod etiam ille alius liber maneat, ne sponsalia claudent, maneatque obligatio sponsalititia ex parte unius, & non ex parte alterius; & si-
c ut ex parte manentis in sacerdoto, propter no-
tabilem rerum mutationem, cessat obligatio;
ita

ita etiam ex parte ingredientis Religionem
cessabit. Hæc ille.

Et prosequitur num. 441. dicens: Solum potest huic rationi obstat similitudo ejus sponsi, qui commisit fornicationem: in illo enim casu, si alter sponsus innocens vellet, potest resilire; sed alter tenetur. Verum neque hoc obstat videtur; quia tunc qui fornicatus est, commisit delictum, & delictum illi non debet patrocinari, nec privare alterum jure suo; in nostro autem casu non ita se reshabet, qui enim ingreditur Religionem, fecluso dolo aut fraude, bonum opus aggreditur, & sibi jure permisum. Unde notabilis illa mutatio non solum manenti in saeculo, sed ipsi etiam ingredienti prodeesse potest; & hac ratione intelligentio conditionem inclusum in natura contractu sponsalitii, qui est contractus mutuus, ut scilicet neuter illorum censeatur obligatus, nisi in casu, quo alter vicissim obligetur, & quod definit obligari in casu, quo alter citra culpam promittentis illi non obligetur. Cum ergo citra culpam promittentis, ingredientis Religionem, qui manet in saeculo obligari definit, consequenter ipse ingredientis definit obligari, non minus absolutus unus, quam alter. Hacunque Dicatur.

141. Sed facili responderet; eo ipso quod il-
li duo contrahentes contrahunt sponsalia,
censetur unusquisque se obligare sub conditione,
quod alter se obliget o tempore, qui
primum sponsalia contrahuntur, non autem
pro tempore futuro. Unde in initio contra-
ctus non possunt sponsalia claudicare; inde
tamen non bene infertur, quod superveniente
aliqua causa, non possit unus obligari,
& non alter. Sic enim in simili, quando
venditio fuit dolo vel metu extorta,
quamvis ille, cui metus illatus est, non
obligetur, nisi velit; alter tamen manet
obligatus ad placitum ejus, qui metum
paſſu fuit, etiam in calu, quo tertius intulit
metum, quo casu vendor non peccavit.

Præterea; consequens inde foret, illum,
cui inculpabiliter adveniret aliqua notabili-
lis deformitas, non amplius obligari spon-
tibus, tametsi alia pars, non obstante illa de-
formitate, vellet contrahare Matrimonium,
quod nullus hactenus docuit. Sanè neque
jus positivum, neque ulla ratio naturalis
dictat, talem conditionem in contractu il-
lo debere subintelligi; nam per illum contra-
ctum Matrimonii subfrequentem, nullo
modo prejudicatur isti deformati, ut prop-
terea ipse censeatur illam conditionem ex-
clusisse; sed maximum sit ipso beneficium,
si alter nihilominus velit cum ipso contra-
here.

142. Et hæc quidem vera existimo, non tan-

tum de ipso ingressu in Religionem, sed etiam de voce ingrediendi & profundi in Religione, uti in terminis docet Bas. Pontius supra capite duodecimo, ubi agens de voto simplici Religionis, castitatis & susceptionis lacrorum Ordinum, sic ait numero secundo. Deinde se proponit figura

ro secundo. Quod si votum sequatur post sponsalia, in primis mihi videtur de voto Religionis, cum communis lenitentia, dirimi sponsalia. Si enim post sponsalia contracta licet ad Religionem transire, quād magis id vovere? Illud tamen addiderim; ex vi hujus voti non aliter dirimi sponsalia, quām per ingressum Religionis dirimuntur. Quare cūm per ingressum non omnino dirimantur usque ad Professionem, ut dixi capite praecedenti, ita neque per votum, nisi ipsa ingrediantur & profiterentur. Unde colligo: si ille adimplens votum ingredieretur bona fide, & postea non profiteretur, non esse dissoluta sponsalia quoad ipsum, sed teneri implere, si velit, qui in seculo remansit. Hæc ille.

Et ratio esse potest; quia licet adimple-
tio illius voti sit incompossibilis cum Matri-
monio, prout communiter contrahitur, id
est, in ordine ad copulam; equidem cum
non dependeat a sola voluntate voventis, sa-
pè sepius vovens ab eo liberatur, sive quia
Religio ei non convenit, sive etiam, quia
Prælatus Religionis non vult eum ad Pro-
fessionem admittere, nulla ergo est ratio,
quare per ipsum, vovens absolute & simpli-
citer liberetur ab obligatione sponsalium,
antequam illud adimpleverit; cum sola ad-
impletio, que multis modis absque dis-
penstatione potest impediti, repugnet illi
obligationi.

Quamvis itaque, secundum omnes DD.
licitum sit post sponsalia vivere Religio-
nem, quia licitum est in ea profiteri, etiam
post Matrimonium ratum; tamen si Profes-
sio iustæ vel iniustæ impediatur, ita ut vi-
vens maneat liber, sicut erat ante votum;
videtur, quod alia pars possit ipsum cogi-
re vi sponsalium ad contrahendum secum
Matrimonium; quia nec jure positivo, nec
jure naturæ constat ea fuisse dissoluta ex par-
te utriusque.

Sed nunquid eadem ratio voti simplicis
perpetuae castitatis, & voti Ordinis sacra?
Respondeo: